

Styrelsen	2023-09-22
Handling nr	9.11
Handläggare	Karina Rönnkvist
Daterad	2023-08-31
Reviderad	

Till Styrelsen för Västtrafik AB

Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt Upphandling Öresundståg 2025

I enlighet med Lag (2010:1065) om kollektivtrafik ska ett avtal om allmän trafik som ingås av en regional kollektivtrafikmyndighet, eller av den till vilken befogenheter överlämnats, grunda sig på ett beslut om allmän trafikplikt. Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden har gett Västtrafik befogenheter att upphandla och teckna avtal om allmän trafik. Som underlag för beslut om allmän trafikplikt önskar infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden Västtrafiks rekommendation avseende den trafik som Västtrafik avser upphandla.

Bifogad **Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt** är underlag för kollektivtrafiknämnden i Västra Götalands beslut om allmän trafikplikt för Västtrafiks upphandling Öresundståg 2025.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av ovanstående föreslås styrelsen besluta

- att godkänna redovisad rekommendation till beslut för allmän trafikplikt, samt
- att översända rekommendationen till infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden för fastställelse.

Skövde dag som ovan

Lars Backström

Camilla Holtet

Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt Upphandling Öresundståg 2025

2023-08-18

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	4
2. Trafiksystemet	5
3. Trafikföretagens intresse att köra trafiken kommersiellt i egen regi	6
4. Västtrafiks rekommendation.....	6
5. Sammanfattning	7

1. Bakgrund

Öresundstågstrafiken startade i samband med Öresundsbronns invigning år 2000. Trafiksystemet har successivt byggts ut. Från start och fram till och med 2008 var SJ AB trafikutövare för den svenska delen av trafiken.

År 2009 startade den upphandlade Öresundstågstrafiken i de dåvarande trafik huvudmännens regi (Blekingetrafiken, Hallandstrafiken, Kalmar länstrafik, Länstrafiken Kronoberg, Skånetrafiken, Västtrafik AB) med en vision om att möjliggöra flexibla arbetsmarknadsregioner och skapa långsiktig, hållbar utveckling för invånarna och näringslivet i området. Det integrerade systemet skulle även förstärka och sprida integrationen i Öresundsregionen.

Öresundstågssystemet binder nu samman regionerna i södra Sverige samt Köpenhamnsregionen och möjliggör snabba och frekventa vardagsresor till och från skola och arbete för dess invånare.

Systemet bidrar till tillväxten i arbetsmarknadsregionerna i södra Sverige. Detta genom att trafiken brygger över regiongränserna med täta förbindelser och ett utvecklat taxi- och biljettsamarbete så att de administrativa hindren blir osynliga för resenärerna.

En stark strävan är att trafiken ska vara så stabil över tiden att invånare och resenärer vågar anpassa sina val av boende- och arbetsort utifrån detta. Systemet är ett stomsystem med goda förbindelser med andra trafikslag inom kollektivtrafiken både inom de olika länen och till fjärtrafiksystemet.

Tidigare upphandlade avtalet med SJ AB avbröts i förtid och trafik huvudmännen valde att teckna ett direktupphandlat avtal med Transdev och Mantena fram till trafikstart av de det kommande avtalet i december 2025.

För att en upphandling ska kunna genomföras kräver kollektivtrafiklagen (SFS 2010:1065 samt 2017:763) att berörda regionala kollektivtrafikmyndigheter beslutar att upphandla trafiken och formaliserar denna avsikt genom att besluta om allmän trafikplikt för systemet.

Upphandlingen av Öresundstågstrafiken i är planerad att genomföras samordnat med upphandlande enheter i Västra Götaland, Halland, Kronoberg, Kalmar, Blekinge och Skåne.

Med stöd av bestämmelser i EU-förordningen avseende kollektivtrafik på järnväg och väg¹ anges att ett avtal får lov att direkttilldelas under en begränsad tid (max 5 år) under vissa exceptionella omständigheter. Flertalet pågående eller startade upphandlingar som pågår parallellt bedöms kunna begränsa konkurrensen, vilket kan ses som exceptionella omständigheter. Då sådana förutsättningar bedöms föreligga, planeras upphandlingen genomföras som en direktupphandling, där utvalda anbudsgivare bjuds in att lämna anbud.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70” artikel 5.3a

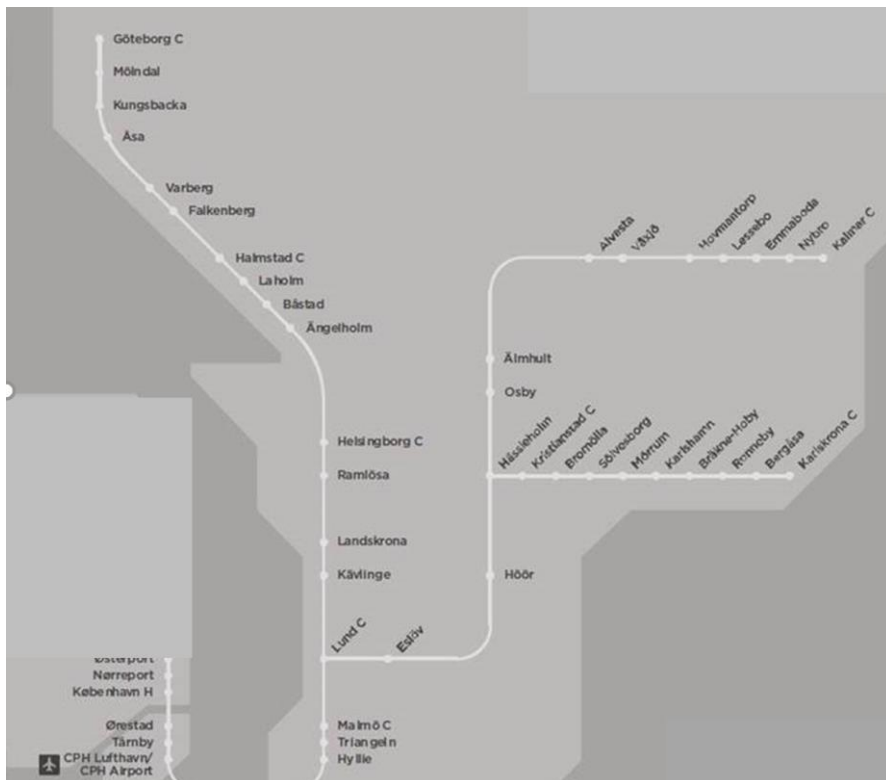
Rekommendation om allmän trafikplikt ska fattas av kollektivtrafikmyndigheterna i respektive region för de delar som berör respektive region.

Sett till faktiskt utnyttjande, d v s ärende med resan, reslängd, restid samt skillnad i hög- och lågtrafik, uppfyller systemet lagens kriterier för regional kollektivtrafik. Det finns tydliga skillnader mellan resandevolymer i hög- och lågtrafik. Trots att respektive sträckor har en längd på över 300 km är den genomsnittliga reslängden 62,2 km enligt den heltäckande resanderäkning som genomfördes hösten 2022, vilket motsvarar en restid på ca en halvtimme. Enligt en sammanställning grundad på en kvalitetsmätning våren 2023 framgår syftet med resan, där 32% av de svarande reser till och från arbete, 14% till och från utbildning och 42% utgörs av fritidsresor. Kvalitetsmätningen visar dessutom att 52% av de svarande reser fler än en gång i veckan med Öresundstågen.

Öresundstågssystemet uppfyller således kriterierna vad gäller om trafikutbudet kan anses vara regionalt. Mot den bakgrunden är bedömningen att de berörda Regionala Kollektivtrafikmyndigheterna inom ramen för sina befogenheter kan besluta om allmän trafikplikt för Öresundstågssystemet.

Det kommande trafikavtalet avser perioden tidtabellsskiftet i december 2025 till tidtabellsskiftet i december 2030.

2. Trafiksystemet

Öresundståg linjekarta 2023. T24 tillkommer Burlöv Centralstation mellan Malmö och Lund (Avtal 2012 med Trafikverket om utbyggnad Malmö – Lund).

Den trafik som de upphandlande enheterna gemensamt avser upphandla omfattar trafik enligt nedan med möjlighet till vissa justeringar under avtalstiden.

Grunden i trafiken är tre huvudstråk på den svenska sidan med timmestrafik. Ett till Göteborg, ett till Kalmar och ett till Karlskrona. Dessa strålar samman i Lund i ett system som går mellan Sverige och Danmark med tre tåg i timmen.

Utöver timmestrafiken mellan Göteborg – Österport/Köpenhamn körs idag även mellanliggande turer från Göteborg som vänder i Halmstad.

När Västkustbanan är färdigbyggd (2024), förlängs de mellanliggande turerna mellan Göteborg-Halmstad till Österport/Köpenhamn, vilket innebär att det tillkommer ett tåg/h på sträckan Göteborg - Österport/Köpenhamn. Sträckan Göteborg-Österport/Köpenhamn kommer därmed trafikeras med 30-minuterstrafik. Detta innebär då att fyra tåg/h kör över Öresundsbron.

Det finns totalt 111 Öresundståg av modell X31. Samtliga dessa kommer att ägas av Svenska parter och användas i systemet. Det pågår ett arbete för att ersätta dessa med en ny generation Öresundståg från och med ca 2030 (Nästa Generation Öresundståg, NGÖ).

Enligt ovan är det enbart Halmstad - Göteborg C som berör Västra Götaland, där specifikt sträckan Göteborg C – första station i Region Halland är den sträcka som berör denna handling (Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt).

Den svenska delen av Öresundstågssystemet har idag ca 26 M resor/år varav ca 2,7 M resor/år genomförs i Västra Götalandsregionen.

Enligt ovan kommer det att bedrivas 30-minuterstrafik med Öresundståg mellan Göteborg och Österport/Köpenhamn när Västkustbanan är klar samt kvartstrafik över Öresundsbron.

I Skåne finns ytterligare s.k. insatståg med Öresundståg. Dessa berör inte denna trafikplikt, då dessa tåg kan köras med andra fordon i Skåne.

3. Trafikföretagens intresse att köra trafiken kommersiellt i egen regi

Inför upphandling ska det undersökas om intresse finns hos trafikföretagen att bedriva kommersiell trafik. Detta sker vanligtvis genom Samråd inför upphandling (SIU). Under 2017 genomfördes SIU med åtta trafikföretag. Inget trafikföretag framförde att det fanns möjlighet att hela eller delar av trafiken skulle kunna vara intressanta att köra kommersiellt i egen regi.

Inget trafikföretag har heller framfört inför denna upphandling att hela eller delar av trafiken skulle kunna vara intressanta att köra kommersiellt i egen regi. Inget annat intresse av att bedriva trafiken kommersiellt har anmälts till Västtrafik eller Kollektivtrafikmyndigheten.

4. Västtrafiks rekommendation

Med åberopande av vad ovan anförts avseende

- trafikens syfte, vilket överensstämmer med Trafikförsörjningsprogrammets mål och strategier,
- konkurrenssituationen som föranleder direkttilldelning av kommande avtal

rekommenderar Västtrafik Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden i Västra Götaland att fatta beslut om allmän trafikplikt för den trafik som avser

- regional tågtrafik Göteborg C – första station i Region Halland inom ramen för Öresundstågtrafiken.

Trafikpliktsbesluten utgår i princip från nuvarande trafik, men omfattar möjlighet till utökad och förändrad trafik på längre sikt i enlighet med Regionala Kollektivtrafikmyndighetens Trafikförsörjningsprogram.

För att framtida trafik enligt beskrivningen ovan ska kunna bedrivas i offentlig regi krävs att den regionala kollektivtrafikmyndigheten i Region Halland fattar motsvarande beslut om allmän trafikplikt för trafikering inom Region Halland till närmaste station i Västra Götalands Regionen.

5. Sammanfattning

Upphandlingen omfattar sammantaget 111 tågfordon av typen X31. Resandet omfattar ca 26 M resor/år varav ca 2,7 M resor genomförs i Västra Götalandsregionen.

Avtalet omfattar trafikdrift inklusive underhåll av tågfordon under perioden december 2025 till december 2030.

Grunden i trafiken är tre huvudstråk på den svenska sidan med timmestrafik på stråket till Kalmar respektive Karlskrona. Stråket till Göteborg kommer omfatta 30-minuterstrafiken. De tre stråken strålar samman i Lund i ett system som går mellan Sverige och Danmark med fyra tåg i timmen.

Under avtalstiden finns inga större trafikförändringar planerade.

Inget trafikföretag har framfört önskemål om att bedriva hela eller delar av trafiken i kommersiell regi.

Upphandlingen genomförs som ett gemensamt projekt hos berörda trafikhuvudmän.

//